

Brüssel, 11. oktoober 2024
(OR. en)

14450/24

ELARG 131
COEST 554
CODEC 1931
CADREFIN 148
FIN 899
ECOFIN 1137
BUDGET 60
POLGEN 131

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	10. oktoober 2024
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2024) 470 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Teatis Moldova majanduskasvu kava kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2024) 470 final.

Lisatud: COM(2024) 470 final



Brüssel, 9.10.2024
COM(2024) 470 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Teatis Moldova majanduskasvu kava kohta

SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu (EL) laienemispoliitika on jätkuvalt keskse tähtsusega, et kaitsta ja edendada rahumeelset, stabiilset, tugevat ja ühtset Euroopat. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu näitab taas, et sellesse poliitikasse on vaja investeerida kindlameelselt ja geostrateegiliselt. Moldova Vabariigi (edaspidi „Moldova“) täisliikmesus on ELi poliitilistes, majanduslikes ja julgeolekuhuvides. See on otsene vastus Moldova elanike Euroopa-püüdlustele ning aitab tugevdada stabiilset ja edukat demokraatiat, edendab inimeste majanduslikku ja sotsiaalset toimetulekut ning lõppkokkuvõttes tagab turvalisema, rahumeelse ja jõukama tuleviku. EL peab nüüd andma uue Moldova majanduskasvu kava kaudu riigile vajalikku toetust, et ELiga seotud reformidel põhjal kiirendada Moldova kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning ühinemisprotsessi.

Moldova lähenemine ELi ühtsele turule algas 2014. aastal, kui jõustus ajutiselt ELi ja Moldova assotsieerimisleping,¹ mis hõlmas põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduspiirkonda. Idapartnerluse majandus- ja investeerimiskava² kaudu on EL koostöös rahvusvaheliste finantsasutustega juba kaasanud Moldovaga seotud juhtprojektidesse 1,6 miljardit eurot avaliku ja erasektori investeeringuid. Majandus- ja investeerimiskava on olnud keskne tähtsusega investeeringute suunamisel sellistesse elutähtsatesse sektoritesse nagu ühendatus, energiatõhusus, ettevõtluse arendamine ja konkurentsivõime. COVID-19 pandeemia ja Moldova suur majanduslik ja sotsiaalne koormus, mis tuleneb Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja Venemaa katsetest riiki desinformatsioonikampaaniatega ning energiaalase ja majandusliku survestamise³ abil destabiliseerida, on majanduse taastumist aeglustanud. Moldova sisemajanduse koguprodukt (SKP) elaniku kohta oli 2023. aastal 29 % ELi keskmisest – see osutab ELile sotsiaal-majandusliku lähenemise suhtes märkimisväärselt mahajäämusele.

Selles keerulises olukorras on Moldova alates ELiga ühinemise taotluse esitamisest 2022. aasta märtsis üles näidanud vastupanuvõimet ja viinud kindlalt ellu reforme, mis on ühinemisteel edenemiseks üliolulised. Reformikohustuste tulemusena anti Moldovale 2022. aasta juunis ELi kandidaatriigi staatus ja 2024. aasta juunis algasid ühinemisläbirääkimised. Ent ilma otsustava poliitilise ja majandusliku toetuseta pidurdavad praegune majanduskasvu määr ja aeglane lähenemine riigi kiiret edenemist ELiga ühinemise suunas.

EL on 2023. aastal esitatud uue Lääne-Balkani majanduskasvu kavaga⁴ tunnistanud Lääne-Balkani partnerite toetamise tähtsust. Moldova majanduskasvu kava eesmärk on tegeleda sarnaste probleemidega nagu Lääne-Balkani riikide puhul, edendades sotsiaal-majanduslikku lähenemist ELile ja toetades ELiga seotud reformide elluviimisel põhinevat ühinemisprotsessi. Moldova majanduskasvu kava annab riigi majandusele ja ühiskonnale uue ja võrreldava hoo. Kolmel sambal rajaneva kavaga kiirendatakse sotsiaal-majanduslikke ja põhjalikke reforme (1. samm), parandatakse juurdepääsu ELi ühtsele turule (2. samm) ning suurendatakse

¹ Ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Moldova Vabariigi vaheline assotsieerimisleping; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:22014A0830(01))

² SWD(2021) 186 final.

³ Venemaa kehtestas 4. detsembril 2023 täieliku keelu importida Moldovast köögi- ja puuvilju.

⁴ COM(2023) 691 final.

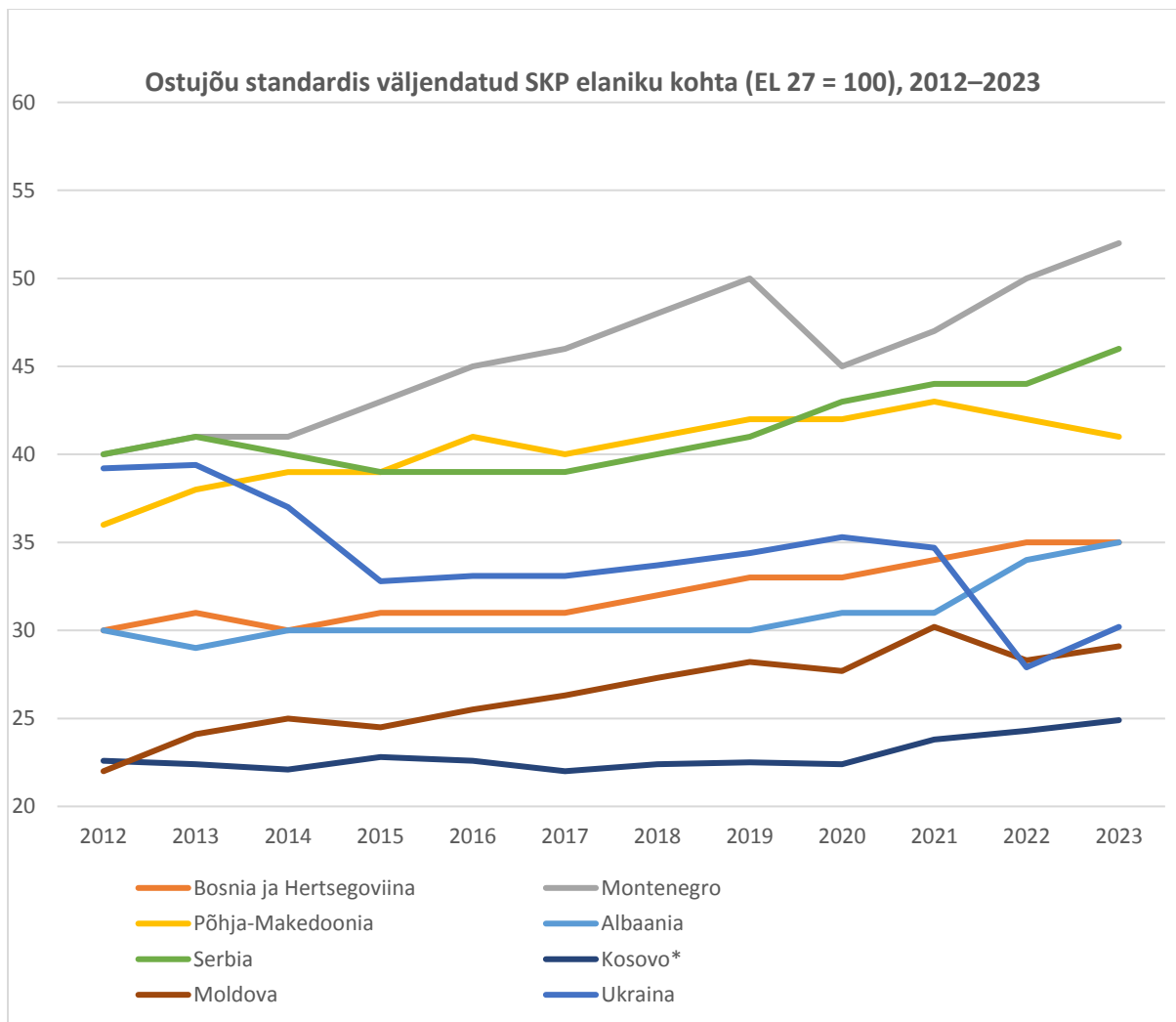
sihtotstarbelise Moldova reformi- ja kasvurahastu kaudu antavat finantsabi (3. samm). Kava ja rahastu koos võimaldavad ja soodustavad reforme ja investeeringuid, mis on vajalikud nii ühinemisprotsessi kui ka kestliku majanduskasvu ja Moldova majanduse süsinikuheite vähendamise kiirendamiseks, tuues kasu Moldova rahvale.

Moldova majanduskasvu kavas tegeletakse Moldova kasvupotentsiaali pidurdavate struktuursete puudustega, milleks tugevdatakse riigi konkurentsivõimet, toetatakse märkimisväärsed investeeringuid erasektoris ja taristusse, parandatakse majanduse juhtimist, arendatakse riigi sotsiaalset kapitali, toetatakse rohe- ja digipööret ning edendatakse õigusriiki ja korruptsioonivastaseid jõupingutusi. Kava aitab Moldoval arendada toimivat ja avatud turumajandust, mis suudab konkurentsivõime ja turujõududega ELis toime tulla. Kiirem ELi õigusnormide ja standarditega vastavusse viimine hõlbustab ka Moldova järkjärgulist integreerumist ELi ühtse turuga, vallandades enne ühinemist mõned ELi liikmesuse eelised, mis omakorda soodustab kestlikku majanduskasvu ja loob töökohti.

1. MOLDOVA PRAEGUNE SOTSIAAL-MAJANDUSLIK OLUKORD

Kuigi praegune valitsus on kattuvate kriisidega hästi toime tulnud, on Moldoval olnud ELile majandusliku lähenemise edendamisel viimastel aastatel raskusi. Riigi SKT elaniku kohta jõudis 2023. aastal 29 %ni ELi keskmisest, millega riik jäi enamikust Lääne-Balkani riikidest maha. Moldova majandus on alles aeglaselt taastumas hiljutistest välistest vapustustest ja majanduslangusest, mille põhjustas COVID-19 pandeemia ja mida süvendasid Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, energia relvana kasutamine ning sellest tulenenud energia- ja pagulaskriis⁵. 2024. ja 2025. aastal peaks majanduse taastumine jätkuma, kuigi prognooside kohaselt jääb aastane SKP kasv allapoole taset, mis on ELi keskmisele kiire lähenemise tagamiseks vajalik.

⁵ Pärast 2020. aastal COVID-19 pandeemia tõttu SKP 8 % vähenemist, millele järgnes tugev 14 % taastumine 2021. aastal, kahanes Moldova majandus pärast Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja algust 2022. aastal taas 5 %. Seoses majanduse sõltuvusega Venemaa gaasist ja ränkade põudadega, mis mõjutasid Moldova majandustulemuste jaoks kriitilise tähtsusega põllumajanduslikku saaki, tekkis majanduses ka energiakriis. Moldova majandus jõudis vähehaaval, ehkki aeglaselt, taastumisetappi ning SKP reaalkasv ulatus 2023. aastal 0,7 %ni.



Allikas: Eurostat ja Maailmapank

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244(1999) ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

Moldova majandust on kahjustanud ka aastatepikkune alainvesteeringimine ja majanduse mitmekesistamine on endiselt puudulik. Riik ekspordib eeskätt väikese lisandväärtusega põllumajandus- ja tööstustooteid, nagu teravilja ja õliseemneid, elektriseadmeid ja tekstiiltooteid. Kuna Moldovat iseloomustab kvalifitseeritud tööjõu puudus, madal tootlikkus ja üks kõrgemaid väljarände määrasid Euroopas, on riigil raskusi majanduse kasvuks vajaliku kvalifitseeritud inimkapitali säilitamisega. Avaliku sektori investeeringud protsendina SKPst on jäänud piiratuks, mis vähendab riigi suutlikkust elutähtsat energia-, digi- ja transporditaristut ajakohastada. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on välismaiste otseinvesteeringute ligimeelitamisel esinevaid raskusi veelgi suurendanud. Riigile kuuluvate ettevõtete varad, mis moodustavad ligikaudu viiendiku Moldova SKPst, põhjustavad majandusele maksukoormust ning soodustavad vähest turukonkurentsi ja ebatõhusust.

Need probleemid koos üldiselt nõrga ettevõtluskeskkonnaga ja sõltuvusega energiaimpordist pärsivad märkimisväärselt Moldova suutlikkust kasutada olulisel määral ära võimalusi, mida põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubanduspiirkond ELiga pakub. Põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonnaga kaasneb rikkalik kasutamata potentsiaal, mille jaoks on vaja, et Moldova suurendaks mitte ainult oma põllumajandus-, tootmis-, teabe- ja kommunikatsioonitehnoloogiasektori ning muude teenindussektorite ekspordi mahtu, vaid ka lisandväärtust.

Ambitsioonikas reformi- ja investeerimisstrateegia võib olla katalüsaator, mis võimaldab neid eesmärke saavutada.

2. MOLDOVA MAJANDUSKASVU KAVA JA SELLE PEAMISED SAMBAD

Kuna Moldova taastub hiljutistest välistest vapustustest, on vaja riiki märkimisväärselt toetada, et ta saaks ära kasutada oma majanduslikke võimalusi, kiirendada lähenemist ning edendada oma kodanike heaks kaasavat ja kestlikku majanduskasvu. Nii nagu Ukraina ja Lääne-Balkani puhulgi, keskendutakse kavandatud Moldova majanduskasvu kavas õigeaegsete edusammude tagamiseks kolmele sambale:

- 1) **kiirendada sotsiaal-majanduslikke ja põhjalikke reforme**,⁶ toetades spetsiaalset reformikava, mis on tihedalt seotud Moldova ELiga ühinemise protsessiga;
- 2) **parandada juurdepääsu ELi ühtsele turule**, tuginedes võimalustele, mida pakub põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubanduspiirkond ning osalemine ELi programmides ja poliitikas, tingimusel et Moldova viib oma õigusaktid vastavusse asjaomaste ELi ühtse turu normidega;
- 3) **suurendada finantsabi**, et toetada sotsiaal-majanduslike ja põhjalike reformide elluviimist, ning aidata elavdada investeringuid spetsiaalse Moldova reformi- ja kasvurahastu kaudu, mille väljamaksed sõltuvad reformide edenemisest.

Need kolm sammast, mis tugevdavad vastastikku üksteist ja tuginevad reformiprotsessile kooskõlas ELi-Moldova assotsieerimislepinguga (sealhulgas põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduspiirkonda käsitleva osaga) ning majandus- ja investeerimiskava tulemustega, tegelevad põhiliste struktuuriprobleemidega, mis takistavad riiki tema kasvuteel, ja võivad aidata Moldoval järgmisel kümnendil oma majandust kahekordistada. Kooskõlas olemasoleva laienemismetoodikaga⁷ kiirendab see ka õigustiku vastuvõtmist ja rakendamist ning toob juba enne ELiga ühinemist integreerumisest tulenevat sotsiaal-majanduslikku kasu. Seoses sellega tuleb ellu viia põhjalikke reforme, muu hulgas õigusriigi ja põhiõiguste tugevdamiseks, et vallandada integreerumisest saadav kasu ning luua soodne keskkond erasektori investeringute

⁶ Põhiküsimuste teemavaldkond hõlmab järgmist: 23 peatükk – kohtusüsteem ja põhiõigused, 24. peatükk – õigus, vabadus ja turvalisus, majanduslikud kriteeriumid, demokraatlike institutsioonide toimimine, avaliku halduse reform, 5. peatükk – riigihanked, 18. peatükk – statistika, 32. peatükk – finantskontroll.

⁷ COM(2020) 57 final.

ligimeelitamiseks ja kestliku majanduskasvu saavutamiseks, vähendades samal ajal heitkoguseid.

1. sammas: sotsiaal-majanduslike ja põhjalike reformide kiirendamine spetsiaalse reformikava abil

Moldova majanduskasvu kavas keskendutakse reformikavale, et ühinemise eel kiirendada Moldova kestlikku ja kaasavat sotsiaal-majanduslikku lähenemist ELile. Reformikava aitab Moldova ambitsioonikaid reformialgatusi struktureerida ja kindlustada, motiveerides neid ellu viima ja võimaldades kaasnevaid investeeringuid. Reformikava põhineb Moldova riiklikul arengustrateegial,⁸ riiklikul majandusarengu strateegial aastani 2030, riiklikel valdkondlikel strateegiatel, ELi-Moldova assotsieerimiskaval aastateks 2021–2027, iga-aastastes laienemispakettides esitatud soovitud, majandus- ja rahandusteemalise dialoogi järeldestel, majandusreformi programmil ning 2023.–2024. aasta prioriteetsel tegevuskaval⁹. Euroopa Komisjon hindab Moldova reformikava ja kiidab selle heaks.

Reformikavas kavandatakse sotsiaal-majanduslikku arengut edendavad esmatähtsad reformid, tuginedes **peamistele majanduskasvu soodustavatele teguritele**: majanduse konkurentsivõime, majanduslik vastupanuvõime ja taastuvus, sealhulgas taristu ja energeetika, majanduse juhtimine, sotsiaalne kapital ning rohe- ja digipööre.

Majanduse konkurentsivõime soodustamiseks esitatakse reformikavas meetmed, millega parandatakse ettevõtluskeskkonda ja VKEde toetamist, sealhulgas regulatiivsest seisukohast, rakendatakse uut tööstuspoliitikat ning soodustatakse eksporti ja investeeringuid, et aidata kohalikel ettevõtetel integreeruda ülemaailmsetesse väärtusahelatesse. **Majandusliku vastupanuvõime ja taastuvuse** tugevdamiseks on vaja struktuurireforme, millega kõrvaldatakse Moldova ühenduseprobleemid, eelkõige transpordi-, energia- ja digipoliitika kooskõlla viimisega ning tagades märgatavalt suuremad investeeringud neisse olulistesse sektoritesse. Lisaks sellele on vaja parandada **majanduse juhtimist**, sealhulgas tugevdada auditi- ja kontrollisüsteemide abil riigi rahanduse juhtimist, tegeleda riigile kuuluvate ettevõtete ebatõhususega ja vähendada nende domineerimist tootmissektorites.

Sotsiaalse kapitali edendamiseks on vaja meetmeid, millega toetatakse reforme hariduse, oskuste, kaasava tööhõive ja tööturu võimaluste valdkonnas, pöörates erilist tähelepanu noortele, soolisele võrdsuslikkusele ja naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamisele, sotsiaalkaitsele ja tervisele.

Kooskõlas Moldova võetud kohustusega saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus aitab **rohepööre** horisontaalse prioriteedina Moldoval vähendada oma majanduse ja taristu süsinikuheidet ning piirata keskkonnaseisundi halvenemist ja saastust. Rohepöörde raames tegeletakse loodusvara tootlikkuse ja ringmajanduse, elurikkuse ja vähese süsinikuheidetega keskkonna küsimustega ning tugevdatakse keskkonnanägemust.

⁸ [LP315/2022 \(legis.md\)](#).

⁹ Prioriteetne tegevuskava Moldova Vabariigi ja Euroopa Liidu vahelises assotsieerimislepingus sisalduva põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduslepingut käsitleva osa tõhusamaks rakendamiseks aastatel 2023–2024: [ELi kaubandussuhted Moldovaga \(europa.eu\)](#).

Reformikavas kavandatakse peamised reformid **kõigis** ELiga ühinemise protsessi toetavates **põhiküsimustes** tulenevalt nende valdkonnaülesest olemusest, keskest tähtsusest ühinemisprotsessis ning olulisusest eduka majanduse, elujõulise ettevõtluskeskkonna ja investorite usalduse saavutamisel. Reformidega tugevdatakse õigusriiki, korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust ning siseasjade haldamist, sealhulgas viisapoliitika kooskõlastamist ELiga. Peale selle kaitstakse reformidega põhiõigusi, sealhulgas sõnavabadust ja demokraatlike institutsioonide toimimist, ning tõhustatakse Moldova avaliku halduse reformi.

Reformikava edukas rakendamine määrab Moldova majanduskasvu kava rakendamise tempo: ELi rahaliste vahendite väljamaksed reformi- ja kasvurahastust sõltuvad saavutatud edusammudest ning aitavad ühinemisläbirääkimisi kiirendada.

2. sammas: Moldova juurdepääsu parandamine ELi ühtsele turule

Majanduskasvu kava üks peamisi põhjendusi on pakkuda riigile rohkem võimalusi ELi ühtse turuga tihedamate sidemete loomiseks. See tugevdab vähehaaval Moldova suutlikkust tulla toime konkurentsivõimega turul ning tagab ekspordile orienteeritud sektorites suurema väärtusega kaupade ja teenuste turulepääsu, mis edendab kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning loob töökohti. Selle eesmärk on luua Moldova ja ELi eksportijatele võrdsed tingimused, kohaldades Moldova toodetele ELi norme ja standardeid.

Majanduskasvu kavas kavandatakse sihipärased meetmed järgmises viies esmatähtsas valdkonnas, kus Moldova saab ühtsest turust saadava kasu suurendamiseks viivitamata tegutseda: i) kaupade vaba liikumine ja integreerimine tarneahelatesse, ii) kaubanduse ja transpordiühenduste hõlbustamine, iii) integreerumine ELi energiaturuga, iv) integreerumine digituruga ja v) juurdepääs ühtsele euromaksete piirkonnale (SEPA).

Kohesed meetmed keskenduvad kaupade vabale liikumisele, seades sihiks standardimise, sertifitseerimise, vastavushindamise ja turujärelevalve, mis aitab suurendada Moldova ekspordi ühtsele turule. Kui riik saavutab vajaliku valmisolekutaseme, muutub võimalikuks täiendav juurdepääs. Tänu Moldova ühinemisele ühistransiidiprotseduuri konventsiooniga ning kaubanduse kontrolli- ja ekspertsüsteemi (TRACES) kasutamisele **kaubanduses ja transpordiühendustes** saab hõlbustada piiriületusprotsesse, sealhulgas tolli, ja suurendada üldist tarneahela turvalisust. Lisaks sellele uuritakse võimalusi piirimenetluste ühtlustamiseks, et parandada kaubavooge. Moldova juurdepääs **ühtsele euromaksete piirkonnale** (SEPA), mis saadakse tingimusel, et vajalikud kriteeriumid on täidetud ja Euroopa Maksenõukogu on otsuse teinud, ergutab piiriülest kaubandust ja investeringuid. Digitaalse ühtse turuga integreerumist silmas pidades toetatakse võimalusi ühineda ELi rändlusala ning liitumist **ELi juhtalgatustega**, sealhulgas ELi digiidentiteedikukru ja ELi küberreserviga.

Võimalikud täiendavad koostöövaldkonnad on **esmatähtsad ravimid, e-kaubandus ja oskuste tunnustamine**. Saades juurdepääsu esmatähtsate ravimite liidule, võiks Moldova arendada strateegilisi partnerlusi, et tagada esmatähtsate ravimitega varustamine. Arendada võiks e-kaubandusega seotud teenuseid, sealhulgas postipakkide kättetoimetamise ja turismiteenuseid. Koostöö oskuste ja kvalifikatsioonide tunnustamise valdkonnas toetaks Moldova kodanike paremat juurdepääsu ELi tööturule (vt lisa).

Moldoval on naabruses asuvate ELi liikmesriikidega juba tihedad kaubandussuhted, mis on viimase kümne aasta jooksul kahekordistunud. Tuleks uurida täiendavaid võimalusi, et toetada mahu ja lisandväärtuse suurenemist ning Moldova võimalikku kasu, sealhulgas tugevdades veelgi kaubandussuhteid Ukrainaga. Moldova paremat juurdepääsu ELi ühtsele turule toetab ka riigi osalemine Kesk-Euroopa vabakaubandusepiirkonnas (CEFTA)¹⁰. Sellega seoses eeldatakse, et Moldova jätkab selle piirkondliku organisatsiooni töö konstruktiivset toetamist. Abi antakse ka Moldova regionaalarengu poliitika ja nutika spetsialiseerumise edendamiseks, võttes arvesse piirkondadevahelist koostööd ELis, sealhulgas Doonau jõe ja Musta mere piirkonnas¹¹.

3. sammas: finantsabi suurendamine, et toetada sotsiaal-majanduslikke ja põhjalikke reforme ning ligi meelitada investeringuid

ELil on viimastel aastatel olnud Moldova vastupanuvõime tugevdamiseks vajaliku finantsabi andmisel keskne roll ja ta on pakkunud sihipärast toetust. EL on alates 2021. aastast kindlalt kinnitanud oma toetust Moldovale ja solidaarsust temaga ning teinud laenude ja tagastamatu toetusena kättesaadavaks 2,2 miljardit eurot. Moldova saab praegu ELi toetust naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendist „Globaalne Euroopa“. Rahalisi vahendeid on suunatud eri vormis toetusena, nagu otsene eelarvetoetus, makromajanduslik finantsabi, osalemine ELi programmides ja ELi eelarvega tagatud projektid koostöös rahvusvaheliste finantsasutustega.

Riigi ELiga ühinemise teed silmas pidades on Moldova reformi- ja kasvurahastu (edaspidi „rahastu“) eesmärk anda tervikliku reformikava rakendamiseks **suuremat rahalist toetust**. Investeeringud aitavad Moldoval saavutada oma täieliku potentsiaali kestliku majandusliku ja sotsiaalse arengu valdkonnas võrreldes ELi liikmesriikidega, parandades elatustaset ja kiirendades Moldova ühinemist.

Rahastu, mille kohta esitatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule eraldi seadusandlik ettepanek ning mille eeskujuks on Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu, eraldab toetuseks kuni 1,8 miljardit eurot¹². Toetust rahastatakse naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames Moldovale ette nähtud 420 miljoni euro suurusest kahepoolsest eraldisest ning see on ette nähtud aastateks 2025–2027. Osa sellest summast kasutatakse otse Moldova riigieelarvesse suunatavateks **laenudeks**, et kiirendada reformikavas ette nähtud reforme ja võimaldada vajalikke investeringuid. Neil laenudel on väga head tingimused, pikk tagasimakseae ja soodsad intressimäärad. Kahepoolsest rahastamispaketist antakse jätkuvalt **tagastamatut** rahalist toetust, sealhulgas tehnilist abi majanduskasvu kava prioriteetide rakendamise edendamiseks ja kodanikuühiskonna

¹⁰ Leping Kesk-Euroopa vabakaubanduslepingu muutmise ja sellega ühinemise kohta (CEFTA 2006) koondab Lääne-Balkani riigid ja Moldova ühisesse piirkondlikku kaubanduspiirkonda, et liberaliseerida kaubavahetus ja teenustekaubandus selles piirkonnas. 2020. aastal lisati CEFTA raames tehtav töö ühise piirkondliku turu tegevuskavasse.

¹¹ Eelkõige ELi Doonau piirkonna strateegia ja Musta mere ühise merendusala tegevuskava kaudu.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1449, millega luuakse Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu.

toetamiseks. Moldova saab ka edaspidi kasu piirkondlikest algatustest ja ELi programmides osalemisest.

Rahastust tehtavad väljamaksed sõltuvad sellest, et ellu viidaks reformikavas kindlaks määratud konkreetset reformid ja investeeringud, mis toimivad maksetingimustena, st kui need on tehtud, eraldatakse uuest reformi- ja kasvurahastust rahalise vahendid eelnevalt kindlaks määratud ajakava kohaselt.

Ühendades 3. samba raames antava suurema rahalise toetuse ja 1. samba kohase reformikava koos 2. samba pakutavate võimalustega (juurdepääs ELi ühtsele turule), toetab majanduskasvu kava Moldova sotsiaal-majanduslikku lähenemist ELile ning ühinemisprotsessi, kiirendades riigi viimist vastavusse ELi väärtuste, õigusnormide ja standarditega.

Rahastu peaks kaasama rahvusvahelistelt finantsasutustelt ja erasektorilt ligikaudu 2,5 miljardit eurot uusi investeeringuid. See avaliku ja erasektori investeeringute märkimisväärne suurenemine käib käsikäes reformikava rakendamisega, et luua ettevõtluse ja kaubanduse arenguks vajalik energia-, transpordi- ja digitaalse ühenduvuse taristu. Rahastu võimaldab ka investeeringuid, et aidata Moldoval süsinikuheidet vähendada. Nende investeeringute tegemiseks kasutatakse peamiselt **naabruspoliitika investeerimisplatvormi** (NIP)¹³. See tugineb tööle, mida on Moldova heaks juba tehtud majandus- ja investeerimiskava raames,¹⁴ mis suunas investeeringuid sellistesse elutähtsatesse sektoritesse nagu ühendatus, energiatõhusus, ettevõtluse arendamine ja konkurentsivõime.

Reformikavale ja kooskõlastatud investeeringutele keskendunud majanduskasvu kava toimib jõulise strateegilise raamistikuna ja võib toetada Moldova jõupingutusi rahastajate koordineerimisel, eelkõige Moldova partnerlusplatvormi raames, mis koondab ELi liikmesriike, G7 riike, rahvusvahelisi partnereid ja sarnaselt meelestatud partnereid.

KOKKUVÕTE

Moldova liigub ELiga ühinemise teel. Võttes arvesse Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ja Venemaa Moldova-vastase hübriidsõja mõju, on riigil jätkuvalt märkimisväärsed probleemid oma majanduskasvu elavdamisel ja sotsiaal-majanduslike reformide edendamisel piisavas tempos. Lääne-Balkani majanduskasvu kavale tuginedes koostatud Moldova majanduskasvu kava näol on tegemist ELi õigeaegse pakkumisega aidata Moldoval edendada kestliku majandusarengu väljavaateid ja kiirendada põhjalikke reforme, mis on vajalikud majanduslikul lähenemisel esineva lõhe vähendamiseks.

Kava toetab kolme omavahel seotud samba kaudu **Moldova integreerumist ELi ja selle ühtse turuga**. Kava eesmärk on ületada struktuursed probleemid, edendada õigusriigialaseid põhjalikke reforme ning võidelda korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu. Sellega

¹³ Naabruspoliitika investeerimisplatvorm on mehhanism, mille eesmärk on kaasata täiendavaid rahalisi vahendeid taristuprojektide rahastamiseks ELi ida- ja lõunanaabruses. See koondab ELi ja selle liikmesriikide toetusi ning kasutab neid Euroopa finantseerimisasutuste laenude ja partnerriikide endi panuste võimaldamiseks.

¹⁴ Majandus- ja investeerimiskava on juba kaasanud 1,6 miljardit eurot avaliku ja erasektori investeeringuid, mis näitab selle tulemuslikkust vahendite ligimeelitamisel ning majandusliku vastupanuvõime ja taastuvuse kindlustamisel.

kaetakse oluline puudujääk taristusse ja ettevõtetesse tehtavates investeeringutes, edendatakse rohe- ja digipööret ning suurendatakse tootlikkust, keskendudes suure kasvupotentsiaaliga põhisektoritele. Lõppkokkuvõttes võimaldab see Moldova majandusel järgmise kümnendi jooksul kahekordistuda ja ligi meelitada uusi kapitaliinvesteeringuid. See aitab luua 5 000 uut ettevõtet ja võimaldab 100 000 Moldova kodanikul tööd leida.

Selleks et saada majanduskasvu kavast täit kasu, peab Moldova reformid ellu viima ja **tagama kõiki ühiskonnarühmi hõlmava tervikliku lähenemisviisi**. Sellega peaks omakorda kaasnema kiirem ELi õigusnormide ja standarditega vastavusse viimine ning kiiremad reformid laienemisprotsessi põhivaldkondades. Tulemuslikuks rakendamiseks on riigis vaja jõulist mehhanismi ja tõhusat asutustevahelist koostöölastamist.

Majanduskasvu kava toimib lähiaastatel investeeringute strateegilise tegevuskavana ja pakub platvormi, mis aitab rahastajaid paremini koordineerida või tagada ulatusliku ja sihipärase toetuse olulistele reformidele ja investeeringutele.

Kajastades riigi soovi ELiga integreerumist kiirendada, toob Moldova majanduskasvu kava tugeva ja vastupanuvõimelise majanduse edendamisega käegakatsutavat kasu kõigile kodanikele ning paneb aluse Moldova kestlikule, jõukale ja rahumeelsele tulevikule.